

EUROPA DAVANT ELS CONFLICTES INTERNACIONALS

Miguel Ángel Moratinos

Enviat Especial de la Unió Europea pel procés de pau a l'Orient Mitjà

Ponència transcrita, pronunciada en castellà

Bona tarda. Emilio Menéndez del Valle va ser el que em suggerir que participés en aquest cicle de conferències aquest any quan, en els meus viatges habituals per l'Orient Mitjà, vaig coincidir amb ell a Jordània. Voldria, com sempre a les primeres paraules introductòries, felicitar la Fundació Alfons Comín per l'oportunitat d'aquest cicle de conferències i, sobretot, per la seva temàtica: "És Europa solidària?"

En un moment clau de la construcció europea, quan Europa està buscant la seva identitat política, una nova identitat cultural, una nova identitat en Política Exterior i de Seguretat Comuna (PESC), crec que és molt oportú que a Europa, a Espanya, a Barcelona, a Catalunya, es debati de forma intensa si Europa es construeix veritablement cap enfora, si veritablement es construeix solidàriament, o si estem construint una Europa que queda molt allunyada del sentiment, de les aspiracions dels seus ciutadans europeus.

Em correspon a mi, segons el programa, compartir algunes reflexions sobre "Europa davant els conflictes". Quin és el paper mediador de la Unió Europea (UE)?, quin és el paper polític que pot fer Europa per resoldre o evitar els conflictes en l'esfera internacional?

Començaré fent una breu reflexió sobre el concepte propi d'Europa. I em permetran potser ser una mica provocador en els meus primers comentaris. Per a molts de vostès, fins i tot jo mateix diria, que Europa no existeix. Això ho diu l'Enviat Especial de la Unió Europea pel procés de pau a l'Orient Mitjà. I potser no existeix, i coincidiré amb aquells que diuen que Europa no existeix, si ens limitem a constatar la fatalitat geogràfica, històrica, cultural, la falta d'una llengua comuna, d'idees i creences comunes, religions,... L'únic element que fa que Europa existeixi és constatar, per les rivalitats, els conflictes, que han fet d'aquesta recurrència conflictiva a Europa un lloc comú. Això seria provocar-los a vostès amb un inici de conferència pessimista, o una mica escèptic, cosa que no va ni amb el meu caràcter, ni amb la meva missió, ni amb la meva voluntat.

Immediatament corregiré aquesta informació assenyalant que Europa sí existeix com a voluntat. Com a voluntat en moviment. Crec que Europa existeix com a voluntat en moviment perquè ha sabut conciliar l'idealisme moral amb el realisme polític.

És que l'Europa que avui contemplem és la mateixa Europa que els pares fundadors van imaginar? Llegia fa poc algunes cites, arrel del naixement de l'euro, de la nova moneda europea, del nou vehicle econòmic i financer de la Unió Europea; una cita de Jacques Delors que deia que els pares fundadors quan van decidir iniciar aquesta aventura europea la van construir entorn a tres principals elements: una visió, un cor i una necessitat. I potser la necessitat va donar força al cor, i el cor va donar forma a la visió. Potser avui dia el que passi a Europa és que encara puguem tenir una visió, potser existeixi una passió per construir Europa, però encara en alguns sectors, com els propis de la Política Exterior i de Seguretat Comuna (PESC), no existeix el

sentiment d'una necessitat, la necessitat de construir Europa, d'exercir un paper europeu en l'àmbit internacional.

Europa, com assenyalava, ha anat construint-se gradualment. És molt diferent a aquella dels anys 50, 60, 70. És una Europa que s'ha anat ampliant en cercles concèntrics de sis, a nou, a deu, a dotze, a quinze i amb la nova agenda d'ampliació, vint-i-cinc països europeus formaran el futur del continent europeu. Jo crec que en aquest sentit el que ha delimitat, el que ha donat la idea força a la construcció europea ha estat, precisament, la idea de solidaritat. Solidaritat que és el títol del cicle de conferències. Solidaritat que ha permès als europeus anar creant, en primer lloc, una solidaritat política. Es va crear una solidaritat política per evitar el cicle fatalista de rivalitats i d'enfrontaments, de guerres en el continent, es va firmar i es va segellar el pacte germano-francès. Solidaritat, que és el que dóna nom al cicle de conferències.

Però també es va crear una solidaritat econòmica quan els pares de la Unió Europea van decidir posar en conjunció aquelles àrees de competència, de rivalitat econòmica, per posar-les de forma equitativa en benefici dels seus pobles. D'aquí va sorgir la Comunitat Econòmica del Carbó i de l'Acer (CECA). Però també solidaritat institucional per establir els mecanismes i els instruments per equilibrar aquelles forces disgregadores normals, tradicionals, naturals, per aconseguir que els països membres d'aquesta primera Comunitat Econòmica Europea poguessin llançar-se a aventures molt més ambiciosos que portarien a unitat econòmica i financera, en primer lloc, i a unitat política posteriorment.

Per tant considero que Europa s'ha anat configurant en tant que potència. No en sentit negatiu pejoratiu –la potència que imposa-, sinó la potència que vol, de manera solidària, gestionar en comú de manera lliure i generosa els destins dels seus ciutadans. Però també els destins de tot l'entorn geogràfic que la constitueix. Diria que perquè hi hagi una potència, si se'm permet definir quins trets pot tenir una potència, i d'aquí la meua convicció de que Europa va en camí de convertir-se en una potència positiva pel nou ordre internacional, es necessiten tres grans elements: en primer lloc, raons per ser potència. Crec que Europa té principis, sempre referits de justícia i legalitat; té interessos que defensar: interessos econòmics, culturals, estratègics; i té la capacitat i els instruments necessaris per ser potència.

En segon lloc, per ser potència fa falta que l'opinió pública, la ciutadania, les societats requereixin, exigeixin, apel·lin precisament a aquest nou paper més actiu de la seva organització nacional o coregional. En aquest sentit, crec que les grans crítiques, les grans frustracions que se senten i s'escolten en l'opinió pública europea de la falta d'intervenció, d'aplicació, d'èxit, de la diplomàcia europea es deu a aquesta necessitat, per part de l'opinió pública europea, de donar a la UE la capacitat, els instruments d'exercir una zona, una acció de política exterior o de seguretat molt més important de les que fins ara ha estat exercint.

En qualsevol cas, el tercer element que és el més crític, és el que potser faltaria perquè avui dia poguéssim aquí a Barcelona proclamar la realitat inevitable d'una potència europea. Falten potser els instruments i la capacitat militar per imposar, en cas de crisi o de conflicte, una solució acceptable als interessos i als principis europeus. És quelcom que ve, és quelcom que no està absent en el debat europeu i que no hi va estar absent en el començament de l'aventura europea. Però és un debat que es pot anar ampliant i pot anar incorporant-se i que, sense cap dubte, quallarà en el futur immediat dels propers anys.

Aquesta potència europea, que sempre ha intentat precisament d'anar incorporant el que ha estat la seva experiència interna, el que ha estat la seva experiència de cara als desafiaments de solidaritat interns, econòmics, socials, ha anat també comprenent que una abstracció excessiva a l'interior no li podia permetre desplegar i desenvolupar la seva política de consolidar la seva estabilitat interna, si no podia al mateix temps

acompanyar-ho amb exercicis de diplomàcia per consolidar l'estabilitat externa. D'aquí que la Política Exterior i de Seguretat Comuna, que denominem PESC, hagi estat potser l'embrió, l'exemple de com la consciència europea s'ha anat desenvolupant, ha anat evolucionant en els darrers anys.

Això em dona peu per, breument, comentar quin ha estat l'origen, quina ha estat l'evolució i quines són les perspectives d'aquesta Política Exterior i de Seguretat Comuna. Lògicament permetran enfrontar-los amb la capacitat o amb la incapacitat de la Unió Europea de ser útils o ser eficaços a l'hora de resoldre conflictes.

És normal que a començaments dels anys 50, amb la construcció europea, Europa mirés més cap endins. Mirés més cap a posar ordre a casa, econòmicament parlant, i deixés la seguretat en mans dels Estats Units, el paraigües geomilitar dels quals pogués garantir l'estabilitat i la seguretat europea. Europa no tenia ni la capacitat, ni la voluntat política, ni els mitjans, ni els recursos suficients per dur a terme una Comunitat de Defensa Europea (CDE), que va ser el que es va intentar al començament d'aquesta construcció europea. Tanmateix va preferir refugiar-se en tots els mecanismes de defensa establerts a través de l'Aliança Atlàntica. El paraigües americà així, li brindava la consciència tranquil·la de que les grans amenaces existents sobre el continent poguessin ser resoltes sense una intervenció més autòctona, més pròpia, més independent per part europea.

Lògicament en aquell temps vivíem en l'esquema bipolar de l'amenaça. L'amenaça era una amenaça controlada en què els jocs d'aliances Est-Oest eren perfectament coneguts i no portaven a grans sorpreses o a grans incerteses. La caiguda del mur de Berlín, amb tot l'ensorrament del sistema soviètic, amb la ruptura de l'esquema bipolar, canvia completament el que és l'anàlisi i el que és l'enfocament en les Relacions Internacionals.

Avui dia, jo qualificaria els grans desafiaments de la realitat internacional entorn a dos grans principis: la incertesa i la complexitat. Si abans assenyalava que teníem amenaces, teníem l'amenaça soviètica, avui tenim riscos. I els riscos són molt més difícils de gestionar i de superar. Aquests riscos són incerts i complexos, riscos que no ens permeten respondre amb aquesta facilitat quirúrgica militar a la qual ens tenien acostumats les aliances militars o les estructures tradicionals de seguretat occidentals des de principis dels segles, i fins pràcticament els anys 80 i 90. La PESC, l'evolució de la Política Exterior i de Seguretat Comuna, és un reflex d'aquesta evolució interna a Europa. Recordant una mica quina va ser aquesta evolució, podríem establir un calendari fàcilment recognoscible.

En els anys pràcticament inicials de l'aventura europea, de la Comunitat Econòmica Europea, Europa no té política exterior pròpiament dita. El que té és política comercial, una política comercial que la porta a subscriure acords d'associació o de cooperació amb els països mediterranis, que crea Lomé. Un sentiment ja de solidaritat, però al mateix temps, una solidaritat vinculada al que és el manteniment de les corrents tradicionals i de productes tradicionals de les metròpolis amb les antigues colònies. Però no té voluntat ni instruments de dur a terme una política exterior.

Aquesta primera fase de la construcció europea, on el paraigües americà responia suficientment al que eren els interessos immediats i bàsics dels europeus, va evolucionant. I lògicament els europeus, modestament, progressivament, contemplen la necessitat de coordinar les seves polítiques exteriors. El segon pas d'una política comercial, d'una política de desenvolupament, és per intentar incorporar el que es pot denominar la política de concertació europea.

L'Acta de Luxemburg crea el que és la Cooperació Política Europea (CPE). Aquesta Cooperació Política Europea el que intenta dur a terme és, precisament, una simple concertació dels Estats Membres perquè la seva veu, en matèria de política exterior,

sigui una veu més aviat simfònica, no sigui una veu cacofònica i que al menys les posicions, en aquell temps 10, no siguin totalment contradictòries. El gran èxit d'aquesta Política de Cooperació Europea és precisament sobre Orient Mitjà, la Declaració de Venècia, on ja s'anuncia, ja es manifesta, el que avui dia és una realitat: no hi haurà pau a l'Orient Mitjà si no s'incorpora a la negociació a l'Autoritat Palestina, en aquell temps l'OAP. Aquesta primera fase de construcció de política europea es va configurant mitjançant la concertació i mitjançant simplement el que jo denominaria la "política declarativa". Els europeus només saben fer declaracions. Els europeus es reuneixen en Consell de Ministres i declarem, declaren principis, coses molt importants, però no duen a terme accions.

Això ens porta pràcticament tota la dècada dels 70, i part dels 80. Europa, amb els nous membres, va incorporant noves àrees i regions a aquesta concertació en matèria de política exterior. Maastricht és el pas qualitatiu següent. A Maastricht ja es crea el concepte de Política Exterior i de Seguretat Comuna; a Maastricht es passa de la declaració a l'acció comuna. L'acció comuna és la que va donar vida als enviats especials, entre ells l'actual representant de la Unió davant el procés de Pau, i la que ja incorpora no simplement una política declarativa sinó també una política activa. La PESC forma part del segon pilar de la Unió Europea juntament amb el primer pilar, els assumptes econòmics, i juntament al tercer pilar, els assumptes judicials i jurídics. Progressivament la consciència europea exigeix als Ministres, als Governos, anar donant contingut i forma a aquestes sancions comunes. Orient Mitjà serà sempre, en aquest sentit, un bon laboratori per a la configuració de la Política Exterior i de Seguretat Comuna.

Arribem al següent pas qualitatiu per assenyalar que Europa no es deté. Europa pot trigar molts anys, pot barallar-se en les negociacions per algunes compensacions econòmiques i financeres, però la tendència europea, la construcció, la Unió Europea, és una tendència cap a la unitat i la major concertació dels europeus. El Tractat d'Amsterdam, amb tots els defectes que se li poden atorgar, incorpora un nou pas a la configuració d'aquesta Política Exterior i de Seguretat Comuna. A Amsterdam ja es contempla la creació d'un Alt Representant, un senyor "Mr. PESC". Seria el gran Ministre d'Afers Exteriors de la Unió Europea, que estarà ajudat pels seus enviats especials a àrees específiques i que ja incorpora a la PESC, veritablement, com un element fonamental i prioritari dins els objectius de la construcció europea.

Estem precisament en aquest moment de construcció i d'un pas qualitatiu superior. La Presidència Alemanya ha anunciat ja que intentaria ajudar i incorporar al nou "Mr. PESC" les funcions que desenvolupa en l'actualitat el President o el Secretari General de la Unió Europea Occidental (UEO), per incorporar les Polítiques de Defensa a les Polítiques Exteriors. No és quelcom ja assolit, però sí puc assenyalar que la meua experiència personal com a Enviat Especial de la Unió Europea demostra dia a dia que la PESC no és una utopia, és una realitat. Cada vegada que l'Enviat Especial es desplaça a veure a Arafat, a entrevistar-se amb ell, o es desplaça a veure al President de Síria, o manté reunions amb els nord-americans, la PESC es manifesta de manera concreta i específica.

Lògicament aquesta audiència, com és l'audiència habitual en tots els fòrums europeus, immediatament em recriminaran, i m'imagino que en el debat sorgiran les preguntes, de que aquest eurooptimisme dels seu Enviat Especial no es compagini, no sigui compatible, amb la realitat difícil i dura dels conflictes que s'han anat manifestant en els darrers anys, i de la manera en què Europa ha anat responnent als diferents conflictes. Potser perquè, malauradament, encara a Europa tinguem aquesta visió o aquests esquemes de l'aproximació als conflictes molt a l'anglosaxona, sense desmerèixer els anglosaxons perquè són part d'Europa, però sí d'aquest enfocament, aquesta aproximació nord-americana del conflicte militar, del conflicte diplomàtic a curt termini.

Els europeus crec que tenim molts defectes, però tenim també força virtuts, que és que ens agrada veure més les causes, els orígens de les coses, més que els resultats. I el conflicte és el resultat d'una sèrie de factors de confrontació o d'enfrontament que determinen, lògicament, tragèdies i desgràcies. En aquest sentit crec que Europa, el que ha anat enfocant en la seva política exterior ha estat un enfocament molt més avançat en el temps. Ha anat precisament en la seva obsessió de crear espais d'estabilitat, espais de solidaritat, que no existeixen i no formen part dels esquemes i dels projectes d'altres actors internacionals. Europa, des dels seus inicis, va buscar crear aquests espais de seguretat i d'estabilitat i de desenvolupament econòmic; i d'aquí que els instruments militars, els instruments polítics tradicionals de l'antiga diplomàcia no s'incorporessin directament i de manera immediata a l'acció exterior de la Unió Europea.

Dit això, és lògic que es contrarestin els meus arguments assenyalant ¿què ha fet Europa a Iugoslàvia? És la pregunta immediata. A Iugoslàvia tots hem après: han après, lògicament, els propis ciutadans de manera tràgica i sanguinolenta el que ha estat aquest error i aquest horror de guerra; però també els europeus, on Europa es va trobar en un moment de canvi, de formació del que havia de ser la seva política exterior. Jo crec que d'aquesta experiència iugoslava tots hem après, per descomptat els Govern europeus, i d'aquí que avui en dia, amb totes les dificultats que porta la negociació en matèria de solució del problema de Kosovo, hi hagi un veritable compromís d'evitar, precisament, entrar en una dinàmica similar a la que es va crear a Bòsnia-Herzegovina. I el mateix puc assenyalar en el cas concret d'Orient Mitjà. I aquí, per descomptat, intentaré utilitzar els meus anys d'experiència de missió a l'Orient Mitjà per intentar demostrar que la Unió Europea és quelcom més que una simple entelèquia política o econòmica, sinó que està intentant portar estabilitat, desenvolupament i solidaritat a aquesta regió del món.

Europa a l'Orient Mitjà també ha estat criticada per estar-hi absent. Se'ns diu que Europa és un gegant econòmic, però un nan polític. Són els tradicionals eslògans als quals ens tenen acostumats avui en dia els mitjans informatius i mitjans polítics i militars, que continuen bombardejant-nos amb els simples conceptes del passat. Lògicament hi ha alguna cosa de realitat. Lògicament Europa no té el mateix pes militar i polític que tenen els Estats Units, però he dit en moltes ocasions que potser Estats Units té la potència, però nosaltres tenim la influència; i avui dia en un món canviant, en un món en revolució, en un món que ha d'enfrontar-se a desafiaments molt diferents als que ens tenia acostumats l'esquema bipolar, la capacitat de resposta del model europeu està molt més adequada que els altres models. El que falta és creure en Europa, tenir la convicció que Europa és capaç de posar en marxa una sèrie d'instruments suficients per aportar una vida millor als ciutadans de diferents regions, i en particular en el cas que menciono, a l'Orient Mitjà.

A l'Orient Mitjà, aquí em permetran desenvolupar una mica més el que ha estat la participació-intervenció de la Unió Europea en relació amb el conflicte àrab-israelià, o israelo-palestí. No faré tota la història del conflicte, les responsabilitats històriques europees, de les potències europees, no de la Unió Europea. Però em limitaré a passar de forma molt ràpida des del que ha estat la participació-intervenció europea des de la Conferència de Pau de Madrid.

Europa, quan va a la mesa de negociacions, o a la Conferència de Madrid, va a una *pax americana*. Un model americà que s'havia aconseguit establir de forma, crec, molt brillant per aquell temps, que era fer la simbiosi entre dos concepcions diferents de com intentar resoldre el conflicte de l'Orient Mitjà. Existia la vella tesi i filosofia de la comunitat internacional, inclosa la Unió Europea, d'anar a una Conferència Internacional on es pogués garantir l'aplicació justa i eficaç de les diferents Resolucions de Nacions Unides. I existia la visió israeliana i nord-americana de la negociació bilateral. El que aconsegueix la diplomàcia nord-americana en asseure a la

mesa, al Palau d'Orient, les diferents delegacions és fer una simbiosi: meitat Conferència Internacional, meitat converses bilaterals.

Europa reacciona com sempre ha reaccionat, amb solidaritat, amb visió de futur, i lògicament, amb el sentiment de possibilisme. Europa recolza i complementa el que la *pax americana*, establerta l'any 91, intenta injectar en el conflicte històric de l'Orient Mitjà. Però no s'atura aquí, i lògicament, si observem el que ha estat l'evolució de la participació europea des de l'any 91 fins a l'actualitat, hi ha hagut una progressiva participació europea en la mediació, en la negociació, en els bons oficis europeus per aportar més pau i seguretat a l'Orient Mitjà.

Donaré un altre flash històric des de la Conferència de Madrid, l'any 91, fins els Acords d'Oslo del 93 al 95. Europa no només actua recolzant políticament els acords i recordant els principis fonamentals per a una pau justa i duradora a l'Orient Mitjà, sinó que aporta el que és tradicionalment l'aportació natural d'Europa, la seva contribució econòmica i financera. Europa, l'any 93, compromet davant la Conferència de Donants dotar l'Autoritat Palestina i el poble palestí amb 2.000 milions d'ecus, la contribució més alta que constitueix el 60% de la contribució total de la comunitat internacional al poble palestí. I no només facilita que la població palestina sobrevisqui i pugui sobreviure a les diferents situacions de crisi recurrents a l'Orient Mitjà, sinó que dóna a les institucions palestines el primer element de recolzament per anar construint el que en el futur, tots ho esperem, sigui una identitat Palestina –que ells mateixos decideixin el caràcter i la terminologia- perquè puguin conviure en pau i en seguretat amb els seus veïns israelians.

Europa contribueix a l'Autoritat Palestina econòmicament, però hi contribueix sobretot políticament. Gràcies a Europa s'organitzen les primeres eleccions democràtiques en territoris palestins. S'organitzen, les organitza Europa, les finança Europa, forma els equips electorals Europa i legitima Europa després de les eleccions. Avui no podria seure el President Arafat a la mesa de negociacions si no fos el President de l'Autoritat Nacional Palestina. Aquesta legalitat política, aquesta legitimitat política, se la va atorgar Europa. Per tant, per a tots aquells que assenyalen que Europa no ha tingut un paper polític, no ha desenvolupat un paper actiu, jo els acostumo a recordar aquestes petites accions. Petites potser per la falta de repercussió mediàtica, però enormement transcendents per crear una dinàmica de pau en la negociació amb els israelians i els nord-americans.

Juntament a aquesta acció econòmico-financera, Europa, al llarg dels anys 93-95, ha anat desenvolupant una tasca de normalització d'Israel amb els veïns àrabs, i no només això, sinó que també contribueix a crear una dinàmica de negociació en el que denominem la Banda Multilateral del procés de pau de Madrid. Europa, conscient de les dificultats i dels riscos que suposa la seguretat d'Israel, inicia tot un debat nou sobre el nou concepte de seguretat que ha d'aportar-se per a l'Orient Mitjà. Un concepte de seguretat que ha de transcendir el que és el concepte tradicional, estrictament militar, de defensa de les fronteres i que va més enllà. És la seguretat en matèria individual, per evitar actes terroristes i, per tant, evitar aquesta psicosi col·lectiva que va torturar la societat israeliana en el moment de la votació de les darreres eleccions. Però també la seguretat en matèria d'aigua, la seguretat en matèria espiritual,... un nou concepte de seguretat molt més ajustat als desafiaments de finals del segle XX.

En qualsevol cas, l'actuació i la intervenció europea en els darrers anys s'ha anat centrant en la defensa de tres principis i dos conceptes molt clars. Els principis són: el respecte de la legalitat internacional i l'aplicació de les resolucions de Nacions Unides. Molts de vostès podran assenyalar el seu escepticisme. Europa només recorda la legalitat internacional, perquè potser avui dia ens acostumem a que la legalitat internacional sigui bufetejada diàriament. Però si no hi hagués legalitat internacional podríem seguir exigint l'aplicació dels principis de pau per territoris, seguiríem exigint

l'aplicació de que hi ha hagut una ocupació dels territoris palestins i, malauradament per a molts, però en benefici del poble palestí i de la comunitat internacional, Europa reitera el seu respecte als principis de la legalitat internacional.

El segon principi que il·lumina i presideix l'actuació europea és buscar sempre aquesta solidaritat abans mencionada, de contribuir de manera equitativa i objectiva a la pau. El principi és que qualsevol decisió que adoptem està enfocada a ajudar a les parts a prendre decisions difícils perquè concloquin les seves negociacions de forma satisfactòria.

El tercer element i principi que inspira la posició europea, quelcom que semblaria obvi però que no ho ha estat fins fa poc temps, és crear aquesta unitat. Crear una posició comuna dels quinze, que no hi hagi trencament del consens i que permeti precisament als quinze parlar amb una sola veu i exigir i reforçar la seva credibilitat.

Els dos conceptes són que la Unió Europea intenta desenvolupar una diplomàcia activa i una diplomàcia preventiva. Començaré per la preventiva. Europa, davant del que és el gran disseny del futur a l'Orient Mitjà, contemplant el que són els dos principis d'incertesa i de complexitat de la realitat euromediterrània, va llançar aquí a Barcelona aquesta projecte diplomàtic revolucionari, com ha estat denominat en diverses ocasions, del Procés Euromediterrani. És un procés revolucionari en el sentit que intenta incorporar, amb una visió diferent al que eren els esquemes tradicionals de la diplomàcia, els elements de seguretat, els elements polítics, els elements econòmics i financers i els elements culturals. Vostès podran anar als anal·lisis diplomàtics i als diferents fòrums internacionals i veuran que pràcticament cap iniciativa diplomàtica incorpora l'element cultural. L'única que ho incorpora és el procés de Barcelona. Perquè som suficientment conscients de que si no hi ha un diàleg de cultures; si no hi ha un espai comú cultural al Mediterrani; per molts papers que signin els polítics; per molta pau que segellin els valents a Washington; si la pau dels ciutadans no segueix a la pau dels polítics, difícilment podrem canviar les mentalitats i les estructures que han forçat a ciutadans del món àrab i d'Israel a enfrontar-se durant dècades entorn a principis i posicions que avui dia, al final del segle XX, ens semblen totalment anacròniques.

En qualsevol cas, en aquesta diplomàcia preventiva, Europa el que intenta dur a terme, moltes vegades, no són negociacions directament sobre un text específic, sinó preveure el que poden ser els desafiaments o els factors d'instabilitat. En aquest sentit, una acció molt concreta i específica que estem portant en aquests moments, amb gran treball i esforç, és precisament la contribució que Europa pot donar per gestionar i superar aquesta data del 4 de maig de 1999. Data en la qual l'Autoritat Palestina podria anunciar la declaració de l'Estat Palestí; i per evitar que aquesta data pugui desencadenar una crisi no buscada la Unió Europea està –en aquesta diplomàcia preventiva–, parlant, negociant, discutint amb les parts per buscar un paquet diplomàtic, polític, perquè beneficiï el procés de pau; beneficiï les parts i lògicament també, respongui a les aspiracions del poble palestí sense posar en entredit els drets i les inquietuds d'Israel.

Aquesta és la diplomàcia preventiva. A la diplomàcia activa, la Unió Europea, en els darrers anys, ha estat desenvolupant múltiples accions. Accions moltes d'elles de bons oficis com va ser, en els moments d'alta crisi entre israelians i palestins, forçar i assolir una renovació del diàleg i de la confiança entre les parts. Així va ser la Conferència de Malta, que va permetre la trobada entre el President Arafat i el Ministre d'Afers Exteriors Levy, en el mes d'abril de l'any 1997; com va ser posteriorment al juliol, una nova trobada entre el President Arafat i el Ministre Levy; i posteriorment, tota la creació de confiança i diàleg quan les parts no parlaven i només esperaven qualsevol incident per desencadenar una crisi superior.

La UE també va fer el paper de part de mediació entre israelians, siris i libanesos per evitar una confrontació quan els tambors de guerra sonaven en ambdues capitals, i vam evitar una escalada de violència i d'enfrontament entre israelians, siris i libanesos. La Unió Europea també va fer el paper de part de negociació política i econòmica ajudant els nord-americans a tancar l'acord de Wye River. Vam passar amb el meu equip més de deu dies entrevistant-nos amb israelians, palestins i nord-americans per poder aconseguir un acord que pogués donar un pas qualitatiu en la negociació política entre israelians i palestins. La UE també ha mediat i ha negociat acords econòmics per millorar el dia a dia de la població palestina i poder integrar de cara al futur a israelians, jordans i palestins en un espai de desenvolupament i de prosperitat que malauradament avui en dia no hi és present.

Per tant, no vull presentar-los un panorama idíl·lic del que pot fer, o està fent la Unió Europea. Però sí vull traslladar-los a tots vostès la necessitat de que Europa pot, Europa *ha* de dur a terme una política exterior i de seguretat molt més activa que la que potser molts de vostès encara dubten. Falta la convicció, però no només la convicció dels polítics i dels ministres, perquè avui dia estem molt acostumats, lògicament, a elevar la responsabilitat a altres. Falta la convicció dels propis europeus. Jo ho visc de forma diària i de forma quotidiana quan periodistes, mitjans d'informació, quan els propis mitjans acadèmics o, en definitiva, la pròpia ciutadania europea m'interpel·la i m'assenyala les dificultats i les deficiències de la política europea. Així ho he expressat en diverses ocasions al Parlament Europeu, o així o he interpel·lat als ministres i als parlamentaris com ho faig a tots vostès aquí: som nosaltres els europeus els que hem d'estar convençuts de la nostra capacitat i de la necessitat de dur a terme una Política Exterior i de Seguretat Comuna, no seran els nord-americans o les parts regionals les que reclamaran o insistiran en un paper europeu, cosa que sí fan, que ho fan cada vegada amb major èmfasi i major voluntat. Si Europa és ansiada, és envejada, és respectada a l'Orient Mitjà, de vegades som nosaltres els propis europeus els que no som capaços de transmetre i respondre a aquestes expectatives que tots aquests països i aquestes interlocutors esperen d'Europa. Però per això cal mobilitzar la consciència pública europea, de que som capaços de dur a terme una Política Exterior i de Seguretat Comuna d'acord amb els desafiaments i amb les necessitats de solidaritat externes i internes de finals del segle XX.

No és difícil, simplement falta el que potser els pares fundadors assenyalaven: falta el sentiment i la necessitat. Jo crec que visió en tenim, passió en tenim, sobretot els europeus del sud, falta potser el sentiment i la necessitat.

L'any 99 es va iniciar amb tota aquesta aparatositat del nou euro econòmic i financer, que han donat una enorme satisfacció als mercats borsaris i potser a diferents sectors del món d'empresa i dels negocis. Però aquesta Europa, que molts d'ells han mencionat d'"Europa dels mercaders", potser només sigui el començament de la veritable Europa: d'una Europa que tingui una identitat cultural que respecti les diferents diversitats, que tingui una cultura política, no una política cultural que un imposi a un altre, sinó una cultura política europea en la qual sapiguem defensar els valors i les creences i els interessos europeus. En aquests interessos europeus, com he assenyalat al principi de la meva intervenció, sempre hi ha hagut una idea força, aquesta idea força és la solidaritat. La solidaritat, per tant, no és només necessària, és el component fonamental per a la identitat europea. Per tant conclouria la meua intervenció assenyalant: Europa existeix i Europa és solidària. Moltes gràcies.